

Taller d'Història de Sarrià

A collection of antique tools, including a large saw, several hammers, and various chisels, arranged on a wooden surface. The tools are made of dark wood and metal, showing signs of age and use.

Dijous 16 de setembre de 2021

Sumari

- Convocatòria de la reunió de la **Comissió organitzadora del Centenari de l'Agregació de Sarrià a Barcelona**, el 21 de setembre.
- Les obres de la **biblioteca de Sarrià** i el jaciment arqueològic, a la plaça Sarrià.
- **Exposició del Centenari**. Oferta del districte de Sarrià-Sant Gervasi. Acte inaugural el 12 de novembre.
- **Llibre del Centenari**. Inici de la subscripció popular.
- Fotografies del **fons de la Família Quadras**, del passeig de la Bonanova.

Comissió organitzadora del Centenari de l'Agregació de Sarrià a Barcelona

El dimarts 21 de setembre hi ha una nova reunió de la Comissió organitzadora del Centenari de l'Agregació de Sarrià a Barcelona.

Parlarem del que s'hagi dit a la propera reunió del Taller, però des del taller informarem de la situació actual del llibre i de l'exposició que organitzem.

**1921 Sarrià
Barcelona 2021**

Obres a la plaça Major

Aquest estiu han començat les obres de la biblioteca. Pocs dies després, es van parar ja que (com era evident), s'han trobat restes d'estructures històriques. Les obres, doncs, s'han parat i s'han convertit en un jaciment arqueològic amb una excavació d'urgència.

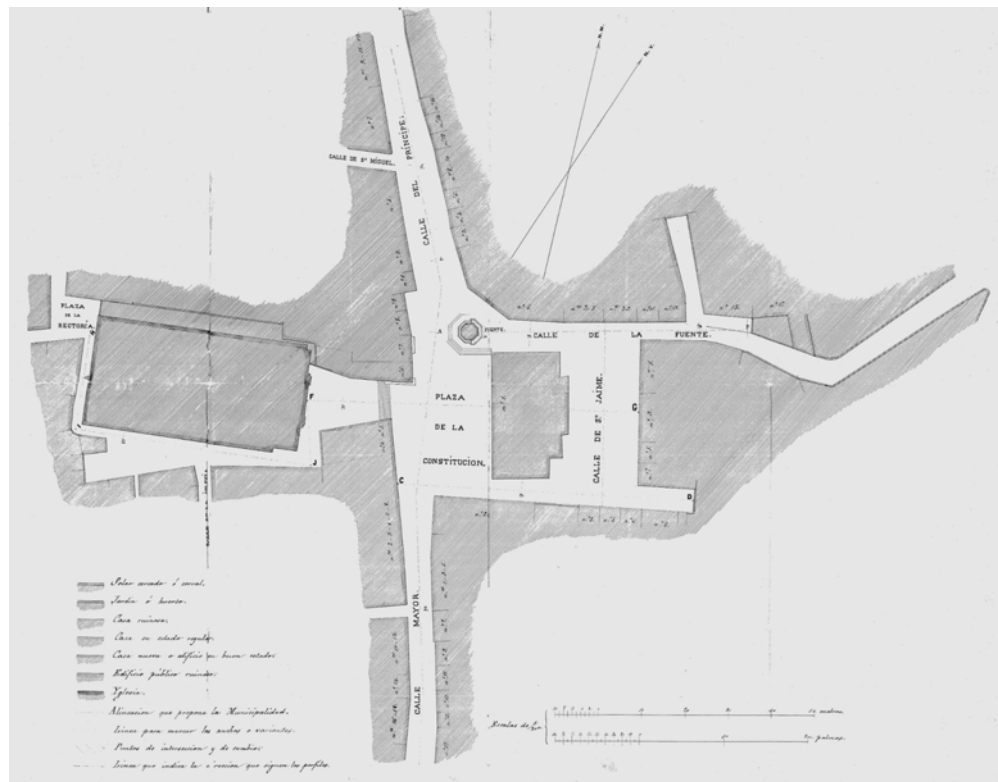

Obres a la plaça Major (2)

Sarrià 1800. Il·lustració de Pere Queraltó. La Veu de Sarrià, 28 de setembre 1989

Obres a la plaça Major (3)

Les excavacions han trobat diverses estructures, les més antigues del segle XVIII, i molts objectes d'èpoques molt diverses: des d'un ganivet de sílex fins la f

ossa asseptica del dispensari del segle XX, plena de tota mena d'objectes, i entremig restes d'època romana.

L'arqueòloga Esther Medina ha fet declaracions a btv:

<https://beteve.cat/societat/troben-antic-dispensari-restes-arqueologiques-sarria/>.

El plànol de 1856 mostrava que hi havia diversos edificis.

Exposició: Els sarrianencs de 1921

Amb una reunió amb comunicació del Districte de Sarrià - Sant Gervasi, se'ns va dir que no serà possible fer l'exposició a partir de plafons de 200x200 cm, tal com havíem proposat, sinó que l'hem de fer a partir de roll-up de 85x200 m.

Això canvia força el plantejament de l'exposició, però podem adaptar-nos. Potser facilitarà la itinerància de l'exposició. Aquests roll-up es podem complementar amb plafons.

El disseny dels plafons va a càrrec del districte, i estem pendents de fer una reunió a finals de setembre per decidir com s'han de proporcionar els materials.

L'acte d'inauguració de l'exposició es farà el divendres 12 de novembre.

Sarrià 1921. El llibre del Centenari

El Taller d'Història ha arribat a un acord amb l'Editorial Efadós per fer un llibre sobre el Centenari, que també servirà com a catàleg de l'exposició.

Després de descartar la possibilitat de fer un llibre de la col·lecció “Desapreguts” (els llibres d'aquesta col·lecció es publiquen el mes de març, la part final de la commemoració), es va optar per fer un llibre fora de col·lecció, amb un format molt més obert que permet més text, fotos més grans, etc.

Sarrià 1921. El llibre del Centenari (2)

Jaume Oriol, Carles Romaní i Jesús Mestre han assumit la redacció dels textos, l'elaboració de taules i gràfics, i la selecció de les fotografies, amb l'ajuda i suport de molta gent del Taller. En aquest moment tenim el llibre molt avançat: aquest cap de setmana acabem la redacció dels textos i la selecció de fotos, i la setmana vinent acabem de preparar taules, gràfics, plànols i el llibre començarà el procés de producció a l'editorial. A principis d'octubre ha d'anar a impremta i esperem tenir-lo imprès i a punt de distribuir el dia 12 de novembre.

SUMARI

Sarrià 1921

Centenari de l'agregació de Sarrià a Barcelona

(part 1:) **Com era Sarrià**

- El terme municipal
- Els sarrianencs de 1916
- la propietat urbana

(part 2:) **Qui vivia a Sarrià**

- Què diferenciava els sarrianencs
- El carrer de la Pau. El castell de l'Oreneta
- La plaça de Sant Vicenç. Artesans i jornalers
- El carrer Major. El comerç de la vila

(part 3:) **Que pensaven els sarrianencs**

- La resistència a l'agregació
- la cultura i les associacions

(part 4:) **Cases i famílies de Sarrià**

A. T. V. — 294 — BARCELONA, Sarrià, Vista Parcial

XXXXXXXX

Xxxxxl'tiatur ratis eost, sum fuga.
Itasper ibeaquia et etus eaturio risque
quo quas dus endis quatis que dem
solutpianis simet at.
Am, sum lacest, nem vendustis eumet
ipiet fuga. Est, coriam ut et officium
dolore la sit unt ra dio ipist faciae

volorenate necest, vel mollabo ristium
utate sam enim incia aut lam, sum aut
pre auda dolent.
Musto omniet in es eum quias ditibust
et evelessit aliquo volupta tusciti optios
excea sant, arum fugit es autaectus

CAPÍTOL 1

EL TERME MUNICIPAL FINS AL 1921

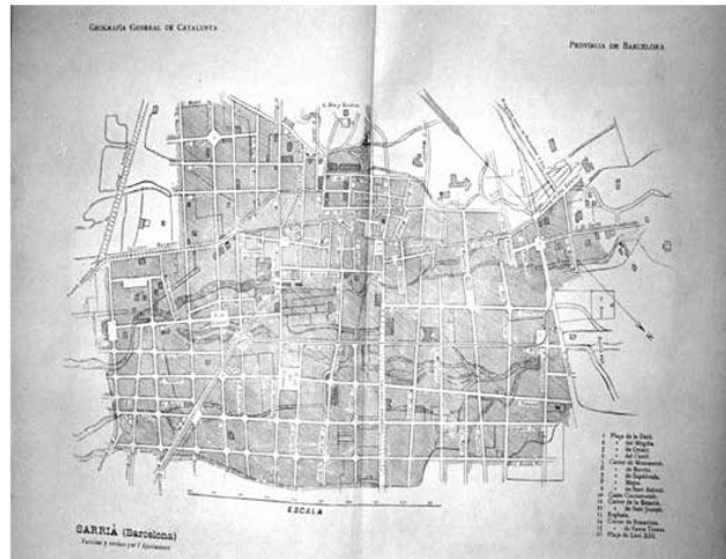
Totas quiaeprae sa que conem aut aceperaest aut et delit
ex era exerum, ut aut eum rerum sitia venis dit volut
omninus everum aciasime vellorem quate

Sarrià va començar a configurar la seva característica fisonomia d'«espina de peix» a l'antiguitat, quan els romans van traçar un camí entre rieres que buscava pujar a Collserola, on hi havia mines de ferro. Com a comunitat tenim notícia documentada des de finals del segle X, per tant és una vila mil·lenària. La construcció del palau de la reina Elisenda i del monestir a Pedralbes, a principis del segle XIV, va ser important per la comunitat que, el segle següent, era reconeguda com a «universitat» pel rei, el que avui coneixem com a municipi. Tant la universitat com, sobretot, la parròquia van tenir importància en el context de l'època; per exemple, els obrers de la parròquia van encarregar a finals del segle XV al taller de Jaume Huguet, un dels pintors més reconeguts del moment, un retaule amb la vida de Sant Vicenç per l'altar major de la nova església gòtica, acabada de construir. En aquell moment, el terme de la universitat de Sarrià era un dels més extensos del Pla de Barcelona: anava des de la vall del Llobregat fins a Sant Genís dels Agudells, i des de la Travessera fins a la carena de Collserola. Comprendria, doncs, Sant Gervasi de Cassoles i les Corts.

A partir del segle XVIII, Sarrià va començar a perdre territori: primer es va segregar Sant Gervasi de Cassoles (la

seva parròquia s'havia separat de Sarrià a l'edat mitjana) i a mitjan segle XIX, va perdre els territoris de les Corts, que el 1836 van esdevenir un territori autònom; també perd Galvani i la Travessera, que van passar a Sant Gervasi. El territori va tornar a augmentar el 1890, quan s'agrega Vallvidrera. El plànol topogràfic d'Ildelfons Cerdà, de 1855, proporciona una imatge molt precisa de com es distribuïen els municipis i els seus termes al Pla de Barcelona. La majoria d'aquests municipis l'any 1897 van ser agregats a Barcelona, excepte Sant Joan d'Horta (el 1904) i Sarrià. En cap cas es va preguntar a la població d'aquestes viles si estaven d'acord en perdre l'autonomia municipal, i en alguns casos, com els de Sant Andreu del Palomar, Sant Gervasi de Cassoles o Sarrià, es va fer amb Toposició dels habitants i consistoris. <Cerdà 1855, Pla de Barcelona>

A mitjans del segle XIX, Sarrià tenia uns 3.650 habitants i les principals activitats eren agrícoles i artesanals: "Produce de todos los frutos comunes al llano de Barcelona pero su mayor cosecha es la del vino. La industria casi peculiar de este pueblo es la minería, á la que se dedican gran número de sus habitantes saliendo á ejercerla en todos los puntos del principado y aun son llamados de otras provincias, y las mujeres en fabricar encajes de mucho gusto, y cuya labor es muy apreciada", segons

El plànol de 1901

Francesc Mariné i Martorell (Barcelona, 1845-1902) va ser l'arquitecte municipal de Sarrià les darreres dècades del segle XIX. Sembla que no es prodigà especialment com a arquitecte, tot i que la seu de l'Ajuntament de la vila és obra seva, com també va fer la de l'Hospitalet de Llobregat, d'on també va ser arquitecte municipal. El 1883 guanya una contracta per fer el plànol d'alineacions de Sarrià, convocat per l'Ajuntament. El plànol va estar acabat el desembre de 1888, i va ser aprovat pel consistori. Es tracta d'una obra de cartografia molt acurada, amb un plànol general fer

a escala 1:2.000 i plànols parcel·lars de detall a 1:300. En previsió d'aquest creixement demogràfic, Mariné també va dibuixar una proposta d'eixample de Sarrià.

Uns anys després, el 1900, davant el fort increment demogràfic que comença a notar la vila, l'Ajuntament de Ramon Miralles encarrega un nou mapa topogràfic que també inclogui Vallvidrera. El concurs el va guanyar l'enginyer militar Artur Vallhonrat i Calsals (Terrassa, 1859 - Barcelona, 1918), que es va posar d'acord amb Mariné

per poder utilitzar la feina feta anteriorment per l'arquitecte municipal. L'any següent, el 1901, ja es disposa del nou plànol topogràfic que és més fidel a l'estructura de carrers de la vila, ja que en el de Mariné es conton amb les propostes d'alineacions dels carrers i les previsions d'eixample amb la realitat urbana. Així i tot, el plànol de Vallhonrat és deutor de la tasca feta anteriorment per Mariné. El plànol Mariné-Vallhonrat de 1901 ens delimita perfectament el terme municipal de Sarrià que va ser agregat per Barcelona el 1921.

El servei domèstic

El Padró registre un total de 367 persones dedicades al servei, més del 5% de la població, per tant un grup significatiu. Eren sobretot dones joves i immigrants, i les identifiquem sobretot com a "minyones". Com s'ha vist anteriorment, la seva importància era suficient per deformar la piràmide de població de Sarrià.

Al Padró surten com a criats o criades, servents, serveis o "domèstiques". No s'ha inclòs en aquesta mostra activitats o oficis com cuiners/es, institutius, jardiners, planxadors, rentadores, xoferes o "anans", que poden estar-hi vinculades al servei domèstic, però

també poden ser activitats autònomes, no deparants d'una sola casa o família.

Era un col·lectiu principalment femení: les dones són el 91,5%; la gran majoria, el 88% són solteres, i entre els casats (molt pocs), gairebé hi ha la mateixa quantitat d'homes i dones. El 6,6% eren vídues, una proporció superior als casats. La franja d'edat és molt ampla, va des dels 12 als 70 anys, cosa que ens indica que hi havia minyones que acabaven passant la vida a la casa on segurament van començar a servir feia molts anys. Era una població sobretot jove: el 60,5% tenien entre 17 i 26 anys. L'edat on trobem a més noies és als 19 anys, el 8,5%.

Sobre els seus orígens, de Sarrià només n'hi ha 6 i de Barcelona 16, així és un col·lectiu clarament format per persones immigrades. Per províncies, Barcelona, la més pròxima, es la que aporta més persones, 56, seguida de Terol amb 37, Tarragona 36, Lleida i València 35, Girona 22, Navarra 14, Ossa 12, etc. Per poblacions, amb més de 3 persones, hi ha València i Bolbait (València) amb 6, Biorb i Navarrés (València), 5; i Quesa (València), Torà (Lleida), Torre de l'Espanyol (Tarragona), Tudela (Navarra) i Alloza (Terol), amb 4.

Els propietaris sarriencs

Durant el primer terç del segle XX, a Sarrià, la propietat urbana patia una forta concentració. Segons les dades de 1916, una quinzena de famílies es repartien al voltant del 16% de tots els immobles de la vila, que representaven aproximadament el 20% de la contribució urbana total. Aquestes famílies "multipropietàries" –en ocasions limitades a no més de dos o tres titulars de les propietats– responien, de forma molt simplificada, a tres tipologies diferents. La primera és la de famílies sarriencques des de diverses generacions entrere i vinculades a la construcció,

propietàries de finques d'un import mitjà de contribució de 47 pessetes, equivalent a la mitjana de tota la vila.

Aquest perfil l'encapçala, pel nombre total d'immobles, una colla de propietaris emparentats entre si que porten els cognoms Piera o Arnau, o tots dos, entre els quals destaca, per la seva petjada en l'arquitectura local, la figura del mestre d'obres Josep Arnau. Vinculats amb els Nanot i els Piquet, eren propietaris d'una quarantena de finques, dos terços de les quals situades al Sarrià "central". Un cas molt semblant

és el dels Miralles: Ramon Miralles, de professió constructor i alcalde de la vila en diversos períodes, va consolidar un patrimoni amb una trentena d'immobles, la majoria al Sarrià "central", a més d'algunes notables possessions a Sarrià "de dalt" (can Sibina, can Mestres) i Vallvidrera (Vil·la Joana, can Pujades). Es repeteix el traç amb el contractista Ramon Mumburí i Bordas –propietari de can Mumburí, també conegut per can Valentí, edifici projectat per Rafael Guastavino– i la seva família, i també amb el constructor Miquel Escursell i el mestre d'obres Teodor Torné i família.

Sarrià 1921. El llibre del Centenari

Per publicar el llibre, l'editorial ens ha demanat que assegurem **una venda mínima de llibres, entre 200 i 300**. Confiam que el districte se'n quedara uns 50. En aquest sentit, iniciem una campanya de subscripció popular, on confiem amb la vostra col·laboració. La Maisé s'encarrega de coordinar la subscripció.

Subscripció de llibres:

El format del llibre és de 22,5 x 26,5 cm, tapa dura, 200 pàgines i prop de 300 fotografies, moltes d'elles inèdites, procedents de col·leccions particulars. Els textos els han escrit Jesús Mestre, Jaume Oriol i Carles Romaní, membres del Taller d'Història, amb una presentació de l'historiador Daniel Venteo, comissari de la comissió municipal pel Centenari, i un pròleg del periodista Jaume Clotet. El publica l'editorial Efadós, la qual cosa és una garantia de qualitat. **Per editar el llibre a un cost raonable, entorn dels 30 €, obrim una subscripció popular amb la intenció d'assegurar una venda mínima d'entre 200 i 300 exemplars. Això permet reduir el preu de venda al públic. Tothom que reservi un exemplar abans de la seva publicació, el podrà aconseguir amb un descompte del 30% en el preu de venda al públic.** Es farà lliurament dels llibres reservats el dia de la seva presentació, prevista pel 12 de novembre a la Casa Orlandai.

El fons de la família Quadras

Aquest estiu s'ha aconseguit la cessió de fotografies de dues col·leccions importants. Per una banda, una excel·lent col·lecció d'un centenar llarg de fotografies de Carles Macià, historiador i col·leccionista, que en parlarem a la propera sessió del Taller, i per altre de la família Quadras, que tenien una torre al passeig de la Bonanova, entre els carrers Carrasco i Formiguera i Anglí.

SEVEN

